

KASIM AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 Aralık 2024

Özet

Tüketici fiyatları kasım ayında yüzde 2,24 oranında artarken yıllık enflasyon 1,49 puan düşüşle yüzde 47,09 olmuştur. Yıllık enflasyon gıdada daha belirgin olmak üzere, gıda ve temel mal gruplarında yükselmiş, diğer ana gruplarda ise gerilemiştir. Gıda grubu ekim ayının ardından kasım ayında da işlenmemiş gıdaya bağlı olarak güçlü fiyat artışıyla aylık tüketici enflasyonunu yukarıya çekerken, gıda hariç aylık enflasyon yüzde 1,34 ile görece olumlu bir görünüm arz etmiştir. Sebze ön planda olmak üzere taze meyve ve sebze, gıda grubu fiyat artışını sürükleyen ana kalemdir. Temel mal grubunda fiyat artışı düşük seyrini korumuştur. İstisna olarak, aya özgü indirim dönemine rağmen beyaz eşya ve elektrikli ev aletlerindeki fiyat artışları güçlü seyretmiştir. Söz konusu kalemler dışındaki dayanıklı mallarda fiyatların sınırlı bir şekilde yükseldiği gözlenmiştir. Mevsimsel etkilerle fiyatları düşüş sergileyen giyim ve ayakkabı alt grubu, temel mal aylık enflasyonunu olumlu etkilemiştir. Hizmet grubu aylık fiyat artışı kasım ayında ılımlı seyretmiştir. Bu gelişmede, dönemsel fiyatlama yapılan kalemlerde görece fiyat uyarlamasının büyük ölçüde tamamlanmasının yanı sıra talebe duyarlılığı görece yüksek olan hizmet kalemlerindeki olumlu görünüm etkili olmuştur. Kira artışı hizmet grubunda öne çıkmaya devam etse de sözleşme yenileme oranındaki mevsimsel düşüşün yanı sıra sözleşmelerdeki artış oranının güç kaybetmesiyle yavaşlama eğilimini korumuştur. Üretici fiyatları artışı kasım ayında önemli ölçüde zayıflamış, yıllık üretici enflasyonu gerileme eğilimini sürdürmüştür. Bu görünüm altında, tüketici enflasyonu ana eğilimi yataya yakın bir seyir izlemiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Kasım ayında tüketici fiyatları yüzde 2,24 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 1,49 puan azalarak yüzde 47,09 seviyesine gerilemiştir (Grafik 1). Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, gıda dışı tüketici fiyatlarında aylık artışın manşet enflasyona kıyasla daha ılımlı olduğu izlenmiştir (Grafik 2). B endeksinin yıllık değişim oranı 1,42 puan azalarak yüzde 45,68 olurken C endeksinin yıllık değişim oranı 0,62 puan düşüşle yüzde 47,13 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Yıllık tüketici enflasyonuna katkılar incelendiğinde, bu dönemde enerji, hizmet ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 1,07, 0,72 ve 0,41 puan düşerken, temel mal grubunun katkısı sabit kalmış, gıda grubunun katkısı ise 0,71 puan artmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle, aylık artışlar bir önceki aya kıyasla B ve C göstergelerinde sınırlı bir şekilde yükselmiştir (Grafik 3). Fiyat artışları, B endeksinin oluşturduğu gruptan işlenmiş gıdada gerilerken hizmetlerde yatay seyretmiş, temel mallarda ise bir miktar yükseliş göstermiştir (Grafik 4). Dağılım ve model bazlı ana eğilim göstergeleri ise bir önceki aya kıyasla belirgin bir değişim sergilememiştir. TCMB bünyesinde takip edilen göstergeler, kasım ayında enflasyonun ana eğiliminde yataya yakın bir seyre işaret etmektedir (Grafik 5 ve 6). Ayrıca, dağılım ve model bazlı ana eğilim göstergelerinin, B ve C gibi kalıcı dışlamaya dayalı göstergelere kıyasla daha düşük değerler aldığı gözlenmektedir.

Hizmet fiyatları kasım ayında yüzde 1,61 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 1,89 puan azalarak yüzde 67,89'a yavaşlamıştır. Yıllık enflasyon ulaştırma dışındaki tüm alt gruplarda gerilemiştir (Grafik 7). Hizmet grubu aylık fiyat artışında ekim ayında gerçekleşen yavaşlama bu dönemde de devam etmiş, böylelikle son üç yıllık dönemdeki en düşük aylık artış oranı gözlenmiştir. Aylık bazda kira grubu yüzde 4,18 ile görece yüksek oranda artış kaydetse de sözleşme yenileme oranındaki düşüşün yanı sıra sözleşmelerdeki artış oranının gerilemesinin etkisiyle, kiraların bir önceki aya kıyasla yavaşladığı izlenmiştir. Kira dışındaki hizmetlerde aylık enflasyon yüzde 0,90 ile düşük seyretmiştir. Lokanta-otel grubunda yemek hizmetlerinde aylık fiyat artışı yavaşlarken, konaklama fiyatlarındaki düşüş devam etmiş, böylece grup aylık enflasyonu yüzde 0,79 ile önemli oranda zayıflamıştır. Kasım ayında ulaştırma hizmetleri fiyatları görece yatay (yüzde 0,33) seyrederken, bir önceki aya kıyasla nispeten güçlenen haberleşme alt grubu aylık fiyat artışında (yüzde 1,88) sabit telefonla yapılan görüşme ile internet ücretlerindeki yükselişler etkili olmuştur. Bu dönemde diğer hizmetler grubu fiyatlarındaki ılımlı artış (yüzde 0,97) bu grupta yavaşlamanın sürdüğüne işaret etmiştir.

Kasım ayında, temel mal grubu yıllık enflasyonu 0,45 puan yükselerek yüzde 28,90 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 8). Aylık olarak ise temel mal enflasyonu düşük seyretmeye devam etmiştir. Dayanıklı mal fiyatları yüzde 1,27 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 0,74 puan yükselişle yüzde 23,84 olmuştur. Alt kalemler bazında, beyaz eşya ve tüketici elektroniği fiyatları belirgin oranlarda yükselirken, otomobil ve mobilya fiyatları oldukça ılımlı seyretmiştir. Giyim ve ayakkabı grubu fiyatları mevsimsel etkiler ile gerilerken, yıllık enflasyon bu grupta görece yatay bir seyir izlemiştir. Diğer temel mal fiyatları ise referans euro kurundaki güncellenmenin neticesinde oluşan ilaçların sarkan etkisi yanında, ev ile ilgili temizlik malzemeleri ve kişisel bakım kalemleri öncülüğünde yükselmiştir.

Enerji fiyatları kasım ayında yüzde 0,81 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 13,29 puan düşerek yüzde 46,08 olmuştur (Grafik 9). Uluslararası petrol fiyatlarındaki gelişmelerin katkısıyla akaryakıt fiyatları aylık yüzde 0,24'lük artışla nispeten yatay seyretmiştir. Katı yakıt ve tüp gaz fiyatları ise yükselmiştir.

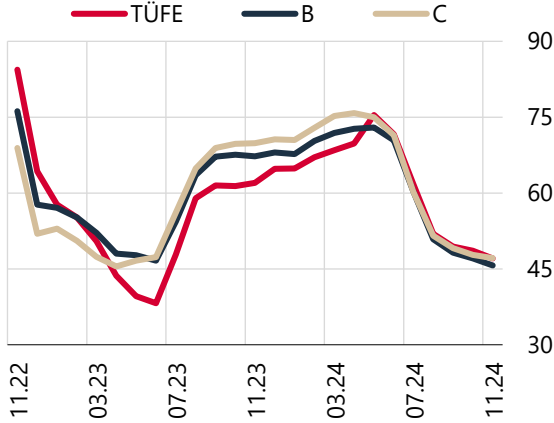
Kasım ayında tüketici enflasyonu üzerinde gıda fiyatlarının etkisi öne çıkmıştır. Diğer taraftan, gıda hariç aylık tüketici enflasyonu yüzde 1,34 ile ılımlı bir seyir izlemiştir. Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları bu dönemde yüzde 5,10 oranında artmış, yıllık enflasyonu 3,29 puan yükselerek yüzde 48,57 seviyesine ulaşmıştır (Grafik 9). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıda grubunda 12,74 puan artarak yüzde 59,79 oranında gerçekleşirken, işlenmiş gıda grubunda 4,62 puan gerileyerek yüzde 39,10 olmuştur (Grafik 10). İşlenmemiş gıda fiyatları (yüzde 9,00), sebze (yüzde 29,55) ve yumurta (yüzde 14,10) öncülüğünde yüksek aylık artış sergilemiştir. İşlenmiş gıda fiyatları yüzde 1,58 artış ile bir önceki aya kıyasla yavaşlarken, bu alt grupta (ekmek dışında kalan) tahıl ürünleri ile şeker-çikolata kalemlerinin etkisi öne çıkmıştır.

Yurt içi üretici fiyatları kasım ayında yüzde 0,66 oranında artmış, yıllık enflasyon 2,77 puan düşerek yüzde 29,47'ye gerilemiştir (Grafik 11 ve Tablo 2). Bu dönemde ana sanayi grupları itibarıyla, dayanıksız tüketim malı grubundaki fiyat artışı yüzde 2,21 olurken, sermaye ve ara malları (yüzde 0,62 ve yüzde 0,64) ile enerji (yüzde -2,32) manşet oranı sınırlayan gruplar olarak öne çıkmıştır (Grafik 12).

Grafik ve Tablolar

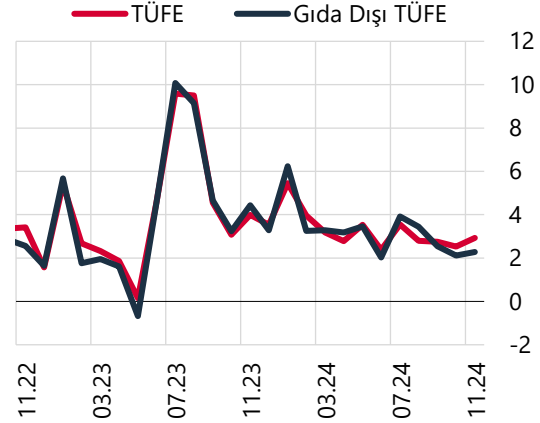
Grafik 1: TÜFE, B ve C

(Yıllık % Değişim)

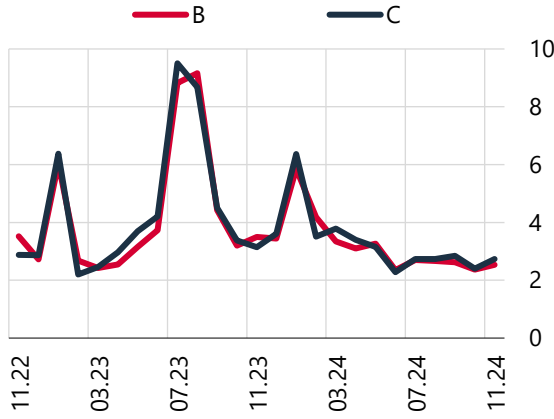
Grafik 2: TÜFE ve Gıda Dışı TÜFE

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

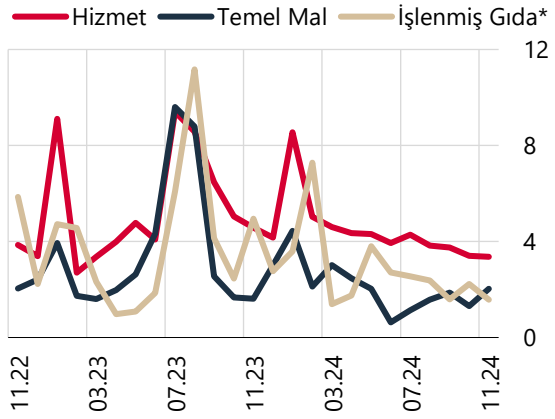
Grafik 3: B ve C Endeksi

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri

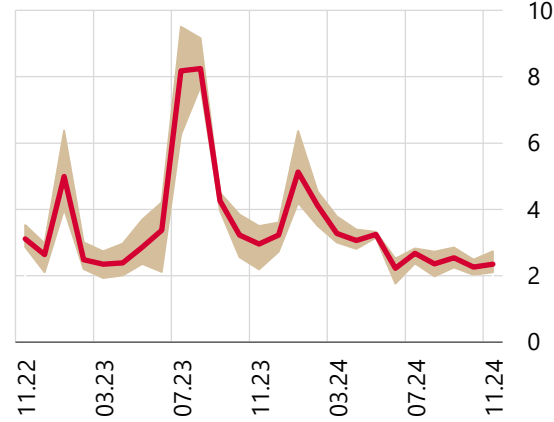
(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

* İşlenmiş gıda grubunda istatistiksel olarak anlamlı bir mevsimsel etki bulunamadığı için, ilgili veri grafikte mevsimsel etkilerden arındırılmadan sunulmuştur.

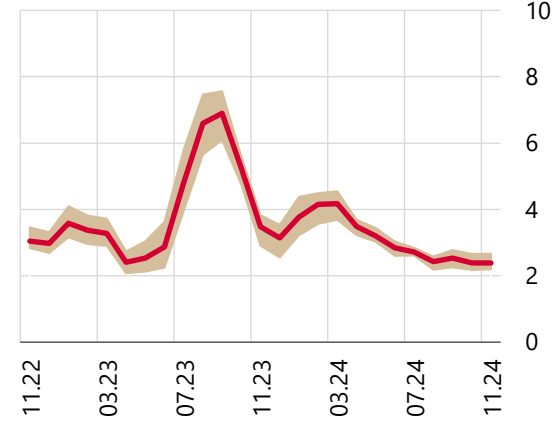
Grafik 5: Ana Eğilim Göstergeleri**

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

Grafik 6: Ana Eğilim Göstergeleri**

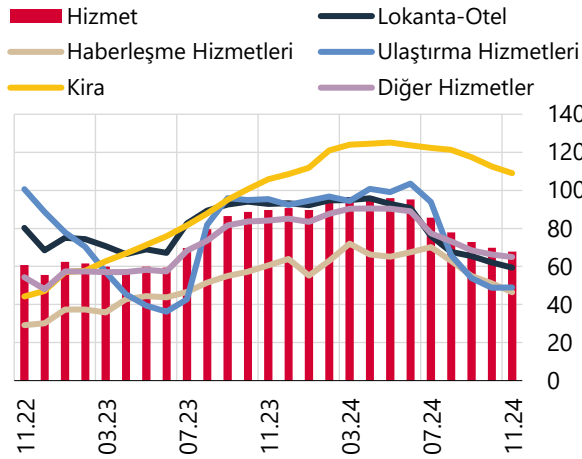
(Mev. Ar., Aylık % Değişim, 3 Aylık Ortalama)

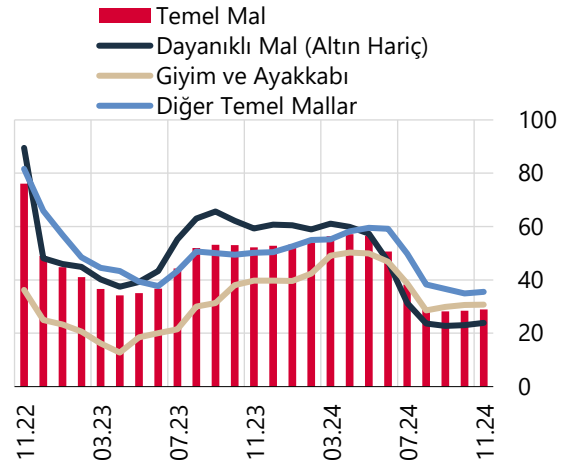
** Mevsimsellikten arındırılmış B, C, SATRIM, Medyan, oynak kalemleri dışlayan, dinamik faktör modeli olmak üzere 6 farklı göstergenin ortalamasıdır. Taralı alan maksimum ve minimum aralığını göstermektedir.

Grafik 7: Hizmetler

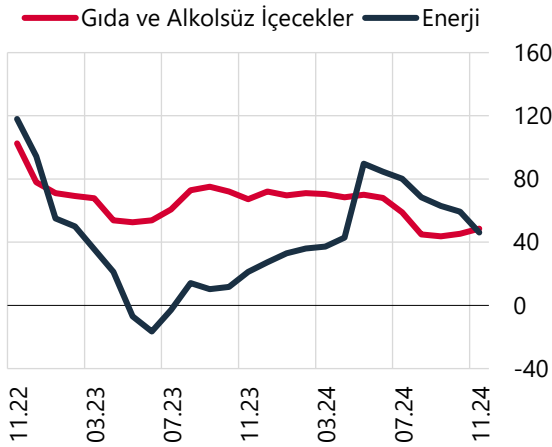
(Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Temel Mallar

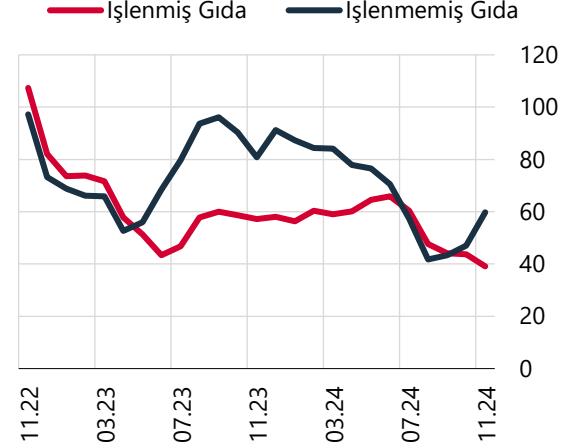
(Yıllık % Değişim)

Grafik 9: Gıda ve Enerji

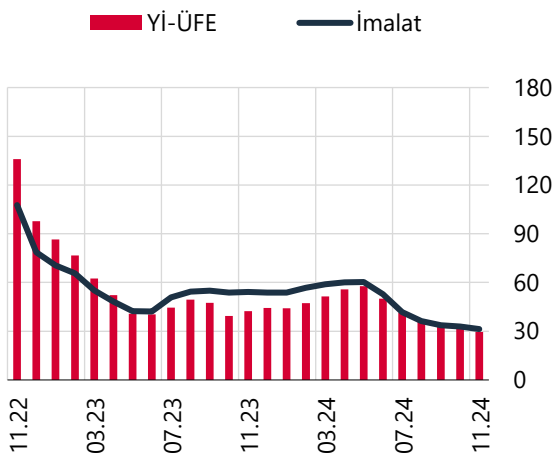
(Yıllık % Değişim)

Grafik 10: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda

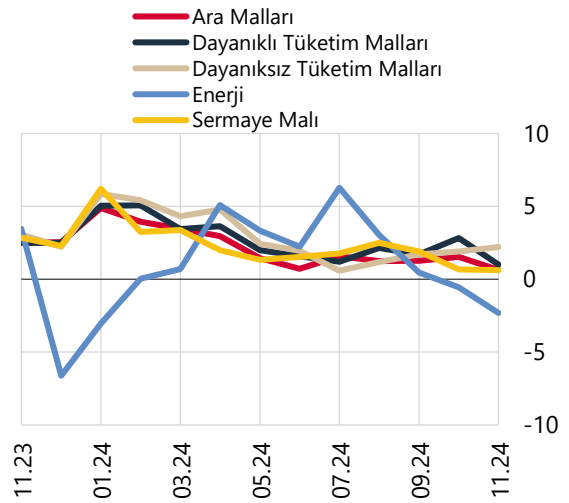
(Yıllık % Değişim)

Grafik 11: Yi-ÜFE ve İmalat

(Yıllık % Değişim)

Grafik 12: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları

(Aylık % Değişim)

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Kas.24	Kas.23	Kas.24	Kas.23
TÜFE	2,24	3,28	47,09	61,98
1. Mallar	2,54	3,52	39,05	52,13
Enerji	0,81	9,98	46,08	21,18
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	5,10	2,78	48,57	67,16
İşlenmemiş Gıda	9,00	0,31	59,79	80,85
Taze Meyve-Sebze	18,08	-2,66	91,16	57,37
Diğer İşlenmemiş	2,75	2,01	41,65	95,54
İşlenmiş Gıda	1,58	4,95	39,10	57,23
Ekmek ve Tahıllar	1,89	2,87	43,78	57,99
Diğer İşlenmiş	1,42	6,00	36,93	56,85
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	1,25	2,04	30,13	54,53
Temel Mallar	1,44	1,09	28,90	52,24
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	1,27	0,66	23,84	59,31
Giyim ve Ayakkabı (*)	-0,32	-0,38	30,72	39,72
Diğer Temel Mallar	3,08	2,66	35,48	50,14
Alkollü İçecekler ve Tütün	-0,04	9,16	39,32	71,35
Altın	-0,45	4,47	40,52	71,17
2. Hizmetler	1,61	2,76	67,89	89,71
Kira	4,18	5,97	109,00	105,81
Lokanta ve Oteller	0,79	2,51	59,38	92,86
Ulaştırma Hizmetleri	0,33	0,14	49,02	95,40
Haberleşme Hizmetleri	1,88	5,20	46,46	60,62
Diğer Hizmetler	0,97	1,73	64,99	84,15
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	1,54	2,53	45,68	67,27
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	1,53	1,96	47,13	69,89
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	1,43	3,46	45,71	59,24
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	2,50	2,11	46,37	67,04

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Kasım 2024		Kasım 2023	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	0,66	29,47	2,81	42,25
Madencilik	3,66	1,15	38,01	2,68	65,49
İmalat	86,45	1,07	31,31	2,26	54,11
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	82,76	1,12	32,88	2,67	54,97
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	73,88	1,21	33,94	2,74	56,90
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	9,28	-3,58	4,65	10,99	-30,00
Su Temini	0,61	1,14	42,11	1,91	70,23
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		0,64	29,40	2,50	46,45
Dayanıklı Tüketim Malları		1,00	37,15	2,49	61,16
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		1,13	34,19	2,20	62,29
Dayanısız Tüketim Malları		2,21	40,30	3,07	68,11
Sermaye Malı		0,62	30,94	2,85	65,21
Enerji		-2,32	8,15	3,46	-5,91

Kaynak: TÜİK.